

ETT TAL OM KULTUR OCH MAKTBALANS

Vid en MRA-konferens nyligen i Lundsberg höll den brittiske parlamentsledamoten Patrik Wolrige-Gordon ett anförande, som tillställts oss och som vi gärna återger.

Det är en glädje att vara i Sverige. Tack för att ni har inbjudit oss att komma! Många skottar som besökt det här härliga landet, har blivit förälskade i det. Många av dem har aldrig återvänt till Skottland. Nu när jag har varit här, kan jag mycket väl förstå varför. Men motsatsen inträffar också, som väl är. Faktum är, att vi tycks känna oss hemmastadda i varandras länder. Och vi har skapat en kultur som i många avseenden är ganska likartad. Den fråga jag vill ställa är följande: vad är vår kultur till för?

Kulturerna i det förgångna har alltid haft vissa gemensamma drag. Man har strävat efter att bli rikare, förbättra de materiella villkoren, skapa fred och förståelse. Men till slut har de alltid misslyckats och gått under. Och jag skulle vilja veta, om det ska bli annorlunda med vår kulturs historia.

I söndags hade televisionen i England ett två timmars program om världen idag. Det handlade om hela världen. De diskuterade kräftodling i Japan och visade försök att leva under vattenytan i Medelhavet. Och programmet mynnade ut i detta: det som kommer att rädda mänskligheten, är människans outtröttliga forskningsiver. Jag är inte säker på det. Det beror på vad hon kommer att utforska. Och jag tror, att vi har en tendens att utforska allt som gäller livets materiella sida, men ingenting som rör livets andliga sida. Jag tror orsaken är, att vi menar, att det går mycket lättare att klara livets andliga sida. Det finns förstås somliga som sysslar med det andliga livet. Det är något man förväntar sig, att alla kristna ska göra. Men den springande punkten för kristendomen idag — och det bör man rimligen kunna säga efter två tusen år — den springande punkten är inte vad enskilda kristna gör, utan

vad nationer gör. Olika länder satsar nu stora summor på att utforska rymden, men ingenting på att utforska och utveckla livets andliga sida. Man behöver inte bege sig ut i rymden för att upptäcka andliga sanningar. Man behöver inte resa längre än till Lundsberg. Och jag tror faran, är, att vi satsar så mycket på civilisationens materiella sida att vi inte satsar något alls på dessa andliga sida. Men alla våra andliga behov är precis lika viktiga som våra materiella behov, om inte ännu viktigare. Genom att vi koncentrerar oss i hög grad på kroppen på bekostnad av själen, riskerar vi att skapa en civilisation och ett folk som saknar balans.

Jag tillhör dem som menar, att världen är i ett mycket farligt läge. Vi har nyligen bevittnat ett möte — eller snarare två möten — mellan två av världens mäktigaste män, USA:s president och Sovjetunionens regeringschef. De kungjorde sin önskan att skapa fred för sina barnbarn. Naturligtvis vill de göra det. Det önskar alla. Men det har inte lyckats, inte i Mellanöstern, inte i Afrika, inte i Vietnam. Och vad har man för skäl att tro att dessa två män ska kunna ge sina barnbarn vad de inte har lyckats ge sina barn. Jag har visst ingenting emot att de träffas. Det bör de göra, det säger ju sunda förnuftet. Däremot kan jag omöjligt uppskatta nivån för deras sammanträffande. Några tidningar jag läste, rapporterade att president Johnson hade gjort klart, att han inte var rädd för regeringschefen Kosygin. Kosygin var inte rädd för president Johnson. När jag gick i skolan, brukade vi rusa fram till kamrater och ropa: "Buu!"

Men jag tror inte det behövs ett sånt ståhej som ett toppmöte innebär, för att bevisa något så enkelt. Om man, som så många i världen gör, hyser den uppfatt-

ningen, att materiell makt är det enda som är av avgörande betydelse för att lösa mänsklighetens problem, och om man dessutom tror, att president Johnson och mr Kosygin representerar så mycket av denna materiella makt ja, då måste man ju bli mycket nedstämd av toppmötets resultat. Det löste ingenting. Men för min del tror jag, att ingen av dessa två premisser är riktiga. Jag hade inte väntat mig, att resultatet av mötet skulle bli annorlunda än det blev. Jag är inte alls nedstämd. Och fred på jorden är något som ligger långt bortom dessa två mäns möjligheter. Freden på jorden beror av att människor blir annorlunda. Men en förvandling i människans natur som mål för världspolitik — det är en målsättning som världens statsmän saknar. Kosygin och president Johnson önskade med all säkerhet ändra varandras uppfatt-

Av Patrik Wolrige-Gordon

ningar, men de tänkte nog inte på att förvandla varandra eller sig själva. Sådana män föredrar det politiska spelet, att våga makt mot makt, fördel här mot fördel där, prestige på en punkt mot prestige någon annanstans, att bytesshandla, ge en sak för att få en annan. Men följden är, att om någon uppstår något, vilket är tveksamt, så är det en personlig seger för endera parten. Och hur som helst får den lidande mänskligheten sitta emellan.

Jag har nu varit politiker i sju år. Jag har lärt mig en del om världens statsmän och hur de fungerar. Faktum är, att de fungerar ungefär på samma sätt som vi andra. Men jag har börjat komma till den slutsatsen, att det bästa hoppet för dem alla är de vanliga människorna. Det är mänskligheten själv — miljontals av oss vanliga människor som medvetet börjar skapa en anda som så tydligt visar på ett alternativ till öppen kon-

flikt som medel att lösa tvister att dessa statsmäns stenåldersmetoder, fruktan och våld, framstår som omoderna och efter sin tid. Och här skulle jag vilja säga något om den roll Storbritanien och även Norden kan spela i världen. "Maktbalansen" är ett slagord med hypnotisk verkan i Europa. Vi har lekt med den i århundraden. Vi har balanserat allt möjligt mot varannan. Men ofta har allt rasat ihop och krig, lidande och ödeläggelse har blivit resultatet. Maktbalansen har nu blivit vad man kallar "terrorbalansen". Och kära gamla Europa längtar efter att åter igen få ett ord med i laget. Men för Guds skull, säger jag, prova något nytt! Mitt land — och jag tror ert land också — men i varje fall mitt land måste lämna det lättvindiga accepterandet av metoder och normer som inte fungerar, och börja tillämpa metoder och normer som leder till resultat.

Jag har lyckan att ha norsk blod i mina ådror. En av mina förfäder var en mycket framstående norrman. Han var en stor krigarhövding. Han är begravd i en mycket gammal kyrka på Hebriderna utanför skotska kusten. Över hans grav är en våg inristad. I ena vågskålen ligger alla hans goda gärningar. I den andra ligger hans dåliga handlingar. Nu är det tyvärr så, att hans dåliga handlingar väger mer än de goda. Men den här knepige mannen har lyckats få med en ängel på bilden. Ängeln måste antagligen också ha kommit från Norden, ty den håller vingspetsen mot vågskålen med de dåliga gärningarna och hindrar, att den tyngs ned ytterligare. Jag hoppas, att strategien lyckades och att min ärade förfäder verkligen kom till himlen. Men att rätta till sina dåliga gärningar först på gravstenen är förstås i senaste laget. Och när det gäller hela vår kultur, är det fara värt, att vi sparar, tills det blir i senaste laget.

Vid frukost idag tog jag mig för att säga, att mitt land hade begått vissa mycket allvarliga misstag i en viss del av världen. En av mina vänner fann det svårt att

tro detta. Han undrade, om jag inte kunde närmare beskriva några av dessa misstag. Men det skulle kräva mycket längre tid än jag kan disponera just nu. Att vi har begått mycket allvarliga misstag, är i varje fall klart. Och vi måste börja ställa till rätta.

Lidande, svält, krig förekommer fortfarande över hela denna jord, som har blivit oss anförtrödd. Och jag anser, att vi måste sätta igång och ställa dessa förhållanden till rätta. Moralisk uppriktning antyder, hur det kan ske. Människans relativa moraliska normer vill man ersätta med absoluta normer. I stället för människans vilseledda metoder vill man sätta gudsledda metoder och handlingssätt. I stället för det idiotiska sysslandet med maktbalansen gäller det att ägna allt intresse åt balansen mellan gott och ont. Jag tror det är en uppgift för oss i Storbritannien och för er i Norden att bevisa, att detta kan fungera. Detta fordrar, att man handlar i tro det insjer jag naturligtvis. Men att inte göra ett försök när världen svävar i så stor fara, det är en troshandling också det — och en mycket dum sådan, enligt min enkla mening.

Jag vet, att Moralisk uppriktning fungerar. Men det vet man inte och det kan man inte veta, förrän man har provat. President Johnson vet inte, förrän han har provat. Mr. Kosygin vet inte, förrän han har gjort ett försök. Mao Tse-tung vet inte och inte heller mrs Indira Gandhi. Men dessa människor måste ge akt på vad som sker i världen. Och jag tror, att om vi tar på oss uppgiften och går från ord till handling, så kunde och skulle vi skapa det slags samhälle som kunde utgöra det solida bevis som dessa statsmän behöver. På så sätt kunde vi också ge dem det mod de behöver för att prova samma sak.

Norden har ofta varit pionjär. Detta är den betydelsefullaste pionjäruppgift som återstår att utföra.